

VM - valtiovarainministeriö

VM131:00/2018

Lausuntopyyntö: Sijoitusrahastojen verosäätelyn täsmentämistä koskeva HE-luonnos

Rahastojen verokohtelun ennakoitavuus on varmistettava jatkossakin

Finanssiala ry (FA) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto HE-luonnoksesta koskien sijoitusrahastojen verosäätelyn täsmentämistä. Esityksessä ehdotetaan täsmennettävän sijoitusrahastojen sekä erikoissijoitusrahastojen verokohtelua verolainsäädännössä. Esitys pohjautuu VM:n sijoitustuotteiden verokohtelua tarkastelleen työryhmän loppuraporttiin, jonka suosituksiin kuului, ettei rahastojen verokohtelua asiallisesti esitetä muutettavaksi. Työryhmä ehdotti, että verosäätelyä tulisi kuitenkin täsmentää siten, että verovapauden edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin laissa etenkin sijoitusrahastolainsäädäntöä tarkastelleen työryhmän ehdotuksiin sekä kansainvälisiin tilanteisiin liittyen. Tämä onkin lähtökohtana myös HE-luonnoksessa.

FA pitää tärkeänä, ettei asiallisesti sijoitusrahastojen ja erikoissijoitusrahastojen nykyistä verokohtelua ole tarkoitettu esityksellä muutettavan. Samanaikaisesti on tärkeää, että erityisesti erikoissijoitusrahastojen verokohtelun jatkuvuus varmistetaan, kun erikoissijoitusrahastoja koskeva säätely eriytetään sijoitusrahastolaista (SRL) vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (AIFM-laki) alaisuuteen. Rahastosijoittaminen, kuten mikä tahansa muukin sijoitustoiminta, edellyttää sijoittajalta pitkäjänteisyyttä, ja tässä mielessä on tärkeää, että verokohtelu säilyy ennustettavana jatkossakin.

FA esittää HE-luonnoksesta seuraavia huomioita:

1 Osuudenomistajien lukumäärä ja avoimuus

Sijoitusrahastolain uudistamista tarkastelleen työryhmän ehdotusten myötä sekä sijoitusrahastojen että erikoissijoitusrahastojen osuudenomistajien vähimmäismäärää ollaan laskemassa 30 osuudenomistajaan. Tämä on perusteltua, koska näin toimimalla helpotetaan etenkin aloittavien sijoitusrahastojen toimintaa ja institutionaalisten sijoittajien sijoitusrahastosijoittamista. Muun muassa VM:n sijoitustuotteiden verotusta tarkastellut työryhmä on katsonut tämän osuudenomistajien vähimmäismäärän riittävällä tavalla varmistavan sen, että kyse on edelleen aidosta yleisöltä kerättyjen varojen yhteissijoittamisesta, samoin kuin, että tämä osuudenomistajien vähimmäislukumäärä rajoittaa tehokkaasti lykkääntymisedun aitoon yhteissijoitustoimintaan.¹

Osuudenomistajien vähimmäismäärän täyttymistä ehdotetaan myös verolainsäädännössä verovapauden edellytykseksi. Tämän lisäksi verolainsäädännössä on kirjattu nimenomaisesti avoimuus yhdeksi verovapauden edellytykseksi ehdotetun TVL 20 a §:n 2–3 momenteissa:

”Mitä edellä 1 momentissa säädetään sijoitusrahastosta, sovelletaan myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 2 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erikoissijoitusrahastoon tai sitä vastaavaan ulkomaiseen

¹ VM:n sijoitustuotteiden verotusta tarkastelleen työryhmän loppuraportti, s. 216.

sopimusperusteiseen erikoissijoitusrahastoon, jos rahasto on avoin ja sillä on vähintään 30 osuudenomistajaa.

*Jos edellä 2 momentissa tarkoitettulla erikoissijoitusrahastolla on alle 30 osuudenomistajaa **tai erikoissijoitusrahastoa ei voida pitää avoimena**, verovapauden edellytyksenä on lisäksi, että:..”.*

FA katsoo, että käytännössä jää osin tulkinnanvaraiseksi, mitä verolainsäädännön tasolla edellytetyllä vaatimuksella avoimuudesta tarkoitetaan. Tämä voi olla omiaan johtamaan epäselvyyksiin esimerkiksi erikoissijoitusrahastojen verotuksessa, joiden osalta myös esimerkiksi ehdotetun AIFM-lain 16 a luvun 4 §:n mukaan ”erikoissijoitusrahaston säännöissä voidaan määrätä rajoituksia sen avoimuuteen”. Erikoissijoitusrahastoihin sijoittaminen on välillistä sijoittamista, jonka lähtökohtana tulee olla sijoittajan osalta tulojen verottaminen vain kertaalleen. Jo rahaston tasolla toteutuva verotus johtaa suuriin ongelmiin tämän lähtökohdan kannalta, ja tarkoittaisi sijoittajan osalta kahdenkertaista verotusta. Nykyisellään esimerkiksi osuudenomistajien vähimmäisrajan alle jäävä omistajien määrä johtaa rahaston voitonjakoon, mutta ei itsessään merkitse kahdenkertaista verotusta. FA näkee, että avoimuus-vaatimuksen osalta lakiehdotusta tuleekin täsmentää merkittävästi.

FA käsittää, että avoimuuskriteerin tarkoituksena on jatkossakin pyrkiä kohdistamaan verovapaus aitoon yleisövarojen yhteissijoittamiseen. Tältä osin on kuitenkin jo huomattava, että jo itsessään osuudenomistajien määrän rajoittamisen on katsottu riittävän tässä mielessä: esimerkiksi HE-luonnoksen sivulla 41 todetaan, että ”sijoitusrahastojen asema verosta vapaana yhteisönä on kuitenkin jatkossakin sidottava siihen, että kyse on aidosta yleisöltä kerättyjen varojen yhteissijoittamisesta. Ehdotetun 30 osuudenomistajan vähimmäislukumäärän voidaan katsoa varmistavan näiden tavoitteiden toteutumisen.” Lisäksi esimerkiksi HE-luonnoksen sivulla 54 todetaan, että ”nykyisen sijoitusrahastolain ja myös sijoitusrahastolainsäädännön muutosehdotukseen sisältyvän AIFM-lain mukaan erikoissijoitusrahastot ovat lähtökohtaisesti avoimia rahastoja ja 30 osuudenomistajan vähimmäisvaatimuksen voidaan katsoa rajaavan verovapauden niihin erikoissijoitusrahastoihin, joissa kyse on aidosta yleisöltä kerättyjen varojen yhteissijoittamisesta.”

Mikäli esitystä ei täsmennetä tältä osin, riskinä on, että esitys voi johtaa ennakoimattomaan verokohteluun. Kuten esityksessäkin on kuvattu, osuudenomistajien vähimmäismäärän täytyminen itsessään riittäisi varmistamaan, että kyse on aidosta yleisöltä kerättyjen varojen yhteissijoittamisesta. Vaatimus osuudenomistajien vähimmäismäärästä yhdistettynä voitonjakopakoon rajoittaa jo itsessään verovapauden aitoon yhteissijoittamiseen, ja on kriteerinä täsmällinen sekä ennakoitava. Tältä osin FA näkee, että verolainsäädännön tasolla erikseen säädeltynä edellytys avoimuudesta ei ole tarpeen, ja FA ehdottaakin, että erityinen vaatimus avoimuudesta poistettaisiin pykälästä.

2 Tilapäiset vaihtelut osuudenomistajien määrässä

Esityksessä ei oteta kantaa tilanteisiin, joissa osuudenomistajien lukumäärässä tapahtuisi tilapäisiä vaihteluja, joissa osuudenomistajien lukumäärä laskisi alle laissa määritetyn osuudenomistajien vähimmäisrajan.

Nykyisellään, mikäli sijoitusrahaston tai erikoissijoitusrahaston osuudenomistajien lukumäärä laskee alle laissa edellytetyn rajan, seurauksena on, että rahastoyhtiöllä on 90 päivää aikaa korjata tilanne tai lakkauttaa rahasto. Myös uudistettavaan SRL:ään

sekä AIFM-lakiin ollaan lisäämässä vastaava säännös (ehdotetussa SRL:ssä 19 luvun 7 § sekä ehdotetussa AIFM-laissa erikoissijoitusrahastojen osalta viittaus tähän 16 a luvun 1 §:ssä).

Tilanteita, joissa osuudenomistajien lukumäärä laskee alle lakisääteisen vähimmäisrajan voi tulla vastaan etenkin sellaisten erikoissijoitusrahastojen osalta, joiden osuudenomistajien määrä on lähellä ko. vähimmäisrajaa. Muutamankin osuudenomistajan lunnastaessa osuutensa voidaan nähdä, ettei tällainen rahasto enää teknisesti täyttäisi verovapauden edellytyksiä ehdotetun verolainsäädännön näkökulmasta, vaikka myös ehdotetun SRL:n sekä AIFM-lain mukaan rahastoyhtiöllä olisi 90 päivää aikaa korjata tilanne. Nykyisellään tilapäinen vaihtelu osuudenomistajien määrän suhteen ei vaikuta myöskään rahastojen verovapauteen. Rahastojen veroasemaa ei ole tarkoitus muuttaa tällä esityksellä, ja FA katsoo, että mahdollisten osuudenomistajien määrän tilapäisten vaihtelujen ei tule vaikuttaa rahaston veroasemaan jatkossakaan.

FA ehdottaakin, että ehdotettuun tuloverolain 20 a §:ään lisättäisiin momentti, jossa säänneltäisiin, ettei sijoitusrahaston tai erikoissijoitusrahaston osuudenomistajien lukumäärän lasku alle 30 osuudenomistajan rajan vaikuttaisi rahastojen verovapauteen, mikäli rahastoyhtiö ryhtyy SRL:n 19 luvun 7 §:n mukaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi tai rahasto lakkautetaan.

3 Muita täsmennyksiä esitykseen

Muilta osin FA huomauttaa esityksestä seuraavaa:

- Ehdotetun TVL 20 a §:n 6 momentin mukaan ”*mitä edellä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaiseen toiminnan aloittavaan sijoitusrahastoon, 1) jossa 30 osuudenomistajan vähimmäisvaatimus ei ole ensimmäisen vuoden aikana ehtinyt vielä täytyä; 2) joka ei ole syntynyt sulautumisessa tai jakautumisessa.*” FA huomauttaa, ettei kyseisessä 6 momentissa mainita, että vastavaa sovellettaisiin myös erikoissijoitusrahastoihin, vaikka esimerkiksi HE-luonnoksen sivulla 55 todetaan tältä osin, että ”*Ehdotettua sääntelyä sovellettaisiin myös niihin erikoissijoitusrahastoihin, joissa 30 osuudenomistajan vähimmäisvaatimus ei ole ehtinyt täytyä ensimmäisen vuoden aikana.*” Maininta erikoissijoitusrahastoista tulee lisätä tähän momenttiin.
- Esityksen 20 a §:ssä viitataan useassa kohdin ”*ulkomaisiin erikoissijoitusrahastoihin*”, vaikka erikoissijoitusrahasto on puhtaasti kansallisessa lainsäädännösämme esiintyvä määritelmä. ”Ulkomaisen erikoissijoitusrahaston” sijaan tulisi kin käyttää terminä esimerkiksi ”erikoissijoitusrahastoon rinnastettavaa ulkomaista rahastoa”.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi